

УДК 336.1

Тетяна Бутурлакiна
Марина СидоранTetyana Buturlakina
Marina Sidoran

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF THE MODERN STATE OF THE BUDGET POLICY IN UKRAINE

У статті досліджено сучасний стан бюджетної політики України, проаналізовано законодавчо–нормативну її регламентацію, відповідність задекларованим стратегічним документам. Здійснено оцінку ефективності вітчизняної бюджетної політики за основними макроекономічними показниками. Виконано порівняльний аналіз світової практики та визначено можливості її адаптації в сучасних умовах.

Ключові слова: бюджет, бюджетна політика, доходи бюджету, видатки бюджету, дефіцит бюджету, державні запозичення.

The current state of the budget policy of Ukraine is studied, legislative and normative regulation and its compliance with the declared strategic documents are analyzed. The effectiveness of national fiscal policy for the main macroeconomic indicators is estimated. The comparative analysis of international practice and identified opportunities to adapt to present conditions are given.

Keywords: budget; fiscal policy; fiscal revenues; expenditures budget deficit; government borrowing.

Постановка проблеми. Бюджетна політика є тим важелем, який забезпечує оптимізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у народне господарство, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу. Саме тому бюджетна політика України потребує поглибленого вивчення.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Дослідженню проблем бюджетної політики і її ефективності присвячено багато статей як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. Так, серед вітчизняних науковців варто зазначити таких як Ю. В. Пасічник, О. Д. Василик, В. М. Федосов, С. І. Юрій, М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, І. О. Плужніков, Л. М. Бабич, А. М. Соколовська, Ю. В. Чередниченко, Ю.М. Соловійова, А. С. Овчаренко, С. А. Панасик, Н.Д. Чала. Однак, незважаючи на ґрунтовний доробок вітчизняних вчених у цій сфері, проблема ефективності бюджетної політики, її відповідності стратегічним завданням розвитку держави в сучасних кризових умовах функціонування економіки залишається невирішеною і потребує подальшого вивчення.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану бюджетної політики в Україні та її аналіз. Відповідно до поставленої мети завданнями є:

- дослідження сучасного стану вітчизняної бюджетної політики та законодавчо–нормативної її регламентації;
- аналіз основних показників та оцінка ефективності бюджетної політики України в сучасних умовах;
- здійснення порівняльного аналізу із світовою практикою та визначення можливості адаптації в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах інноваційного реформування економіки в кризових та посткризових умовах зростає роль бюджетної політики як системи науково–обґрунтованих і законодавчо визначених засад (функцій, принципів, методів, інструментів) та заходів щодо удосконалення розвитку взаємовідносин між різними ланками зведеного бюджету, які розробляються із метою оптимального збалансування бюджетних параметрів із урахуванням бюджетних пріоритетів, розвитку бюджетної сфери та необхідності забезпечення ефективного виконання державою головних її функцій.

Зміст бюджетної політики полягає у визначенні курсу, завдань і напрямів діяльності держави у сфері формування й використання коштів бюджетного фонду. Відповідно до

внутрішнього змісту бюджетної політики вітчизняною фінансовою наукою сформульовані найважливіші завдання [22, с.101]:

- розробка науково обгрунтованої концепції розвитку бюджету як важливого інструменту регулювання соціально–економічних процесів;
- визначення основних напрямів мобілізації й використання бюджетних ресурсів на перспективу і поточний період;
- здійснення практичних дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей [21, с.25].

Згідно із Бюджетним кодексом України, бюджетна політика "...спрямована на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у народне господарство, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу" [1].

Для досягнення цієї мети Верховна Рада України щорічно приймає бюджетну резолюцію – головний бюджетний стратегічний документ – Постанову «Основні напрями бюджетної політики» на відповідний рік. Згідно із Постановою Верховної Ради України «Основні напрями бюджетної політики на 2013 рік» № 4824–VI від 22 травня 2012 року визначено основні завдання бюджетної політики на 2013 рік [7].

Одним із головних завдань є утримання граничного обсягу дефіциту державного бюджету в межах 0,8–1 % ВВП [7]. В останні роки державний бюджет України приймається та виконується із дефіцитом. Проте фактичний розмір дефіциту Державного бюджету України значно перевищує запланований. Станом на 2010 рік розмір запланованого бюджетного дефіциту становив 52,8 млрд. грн., а фактичний – 64,3 млрд. грн. або 5,9% ВВП. Станом на 2011 рік ситуація покращилася – розмір фактичного дефіциту був меншим від запланованого і становив фактично 23,6 млрд. грн. або 1,79 % ВВП, проти запланованого 25,1 млрд. грн. [5; 6; 9; 11; 12]. Станом на 2012 рік розмір фактичного дефіциту перевищив запланований на 51,3% та становив 53,4 млрд. грн. або 3,56 % ВВП [5; 6; 9; 11; 12]. Отже, ми бачимо, що запланованого граничного обсягу дефіциту державного бюджету не було дотримано.

Наступним завданням бюджетної політики на 2013 рік передбачено здійснення державних запозичень до загального фонду державного бюджету в межах обсягів погашення державного боргу переважно через здійснення внутрішніх запозичень.

Відповідно до Інформаційної довідки щодо державного та гарантованого державою боргу України станом на 31.03.2013р., державний та гарантований державою борг України становив 538 807 165,94 тис. грн. або 67 345 623,62 тис. дол. США, в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 302 955 564,56 тис. грн. (56,23% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 37 902 610,36 тис. дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 235 851 601,38 тис. грн. (43,77%) або 29 507 269,03 тис. дол. США. Державний борг України становив 426 391 569,62 тис. грн. (79,14% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 53 345 623,62 тис. дол. США. Державний зовнішній борг становив 209 949 525,56 тис. грн. (38,97% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 26266674,03 тис. дол. США. Державний внутрішній борг становив 216 442 044,06 тис. грн. (40,17% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 27 078 949,59 тис. дол. США [15].

Що стосується структури державного боргу України, то найбільшу частину складають облігації внутрішньої державної позики (160 млрд. грн. станом на 31.12.2012 р.). Значне місце займають позики МВФ (60 млрд. грн. станом на 31.12.2012р.) та облігації зовнішньої державної позики (100 млрд. грн. станом на 31.12.2012 р.) [8]. Таким чином, у структурі державного боргу України переважає внутрішній борг, що відповідає завданням бюджетної політики. Державний зовнішній борг становить 49,23% від загальної суми державного боргу. Державний внутрішній борг – 50,76%, тобто він більший на 1,53% за державний зовнішній борг станом на 31.03.2013.

Стратегією бюджетної політики на 2013 рік передбачається утримання обсягу державного боргу на економічно безпечному рівні – не більш як 25 % ВВП. Станом на 2010 рік державний борг становив 323,5 млрд. грн., тобто 29,9% ВВП, станом на 2011 рік – 357,5 млрд. грн. або 27,15% ВВП, станом на 2012 рік – 399,2 млрд. грн. або 28,3% ВВП [8;16]. Тобто можна зробити висновок, що державний борг не утримався на економічно безпечному рівні,

його розмір зростає із кожним роком.

У Постанові Верховної Ради України «Основні напрями бюджетної політики на 2013 рік» закріплюється надання державних гарантій в обсязі не більш як 1 % ВВП для реалізації лише інвестиційних та інноваційних проектів, що мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку економіки України.

Відповідно до інформації, яка надана Міністерством фінансів щодо фактичного стану кредитів, що залучені під державні гарантії у 2011 році (станом на 20.05.2011р.), обсяг кредиту, який був залучений за рішенням уряду в 2010 році склав 1268 млн. дол. США. У співвідношенні до ВВП за 2010 р. це становить 0,937% [8]. Кредит залучався для фінансування діяльності ДП «Фінінпро», Укравтодору та Південної залізниці. Отже, розмір державних гарантій у 2010р. був дотриманий у встановлених межах.

Регламентується збереження із урахуванням вимог податкового законодавства частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет на рівні не вищому, ніж враховано в Державному бюджеті України на 2012 рік, а саме: прогнозом Міністерство фінансів передбачається зменшення частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет із 28,5% у 2012 р. до 27,2% у 2013 р. та 25,6% у 2014 р. Проте запланована частка перерозподілу ВВП через державний бюджет не була дотримана. Структура доходів у складі ВВП у 2010 році становила 22,22%, у 2011 році – 30,27 %, у 2012 році – 29,69%. Структура видатків у складі ВВП у 2010 році становила 28,0%, у 2011 році – 31,66 %, у 2012 році – 32,83% [10; 11; 12; 13; 17].

Постановою передбачено встановлення розміру прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення, мінімальної заробітної плати, посадового окладу працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки на основі зростання показників реального сектора економіки та індексу споживчих цін.

Згідно із Законом України «Про державний бюджет України на 2013р.» у 2013 році прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць встановлюється у розмірі із 1 січня – 1108 гривень, із 1 грудня – 1176 гривень. Мінімальна заробітна плата встановлюється: у місячному розмірі: із 1 січня – 1147 гривень, із 1 грудня – 1218 гривень; у погодинному розмірі: із 1 січня – 6,88 гривні, із 1 грудня – 7,3 гривні [4].

За даними Державного комітету статистики, індекс споживчих цін за січень–березень 2013 року, порівняно із аналогічним періодом 2012 року склав 100,1%, а порівняно січень–березень 2012 та 2011 років – 100,7%. ВВП у період із 1 січня 2011 року по 1 січня 2012 року зросло на 13,93% [2; 3; 4; 17].

Мінімальна за робітня плата зросла на 14,03% за період 2011–2012 роки та на 6,89% за період 2012–2013 роки. А прожитковий мінімум на 13,76% та 8,95% відповідно [2; 3; 4; 17]. Таким чином можна відмітити, що темпи зростання мінімальної заробітної плати за 2011–2012 р. випереджають зростання ВВП на 0,1%, а індекс споживчих цін – на 13,33%. Темпи зростання прожиткового мінімуму за 2011–2012 р. відповідають темпам зростання ВВП та випереджають темпи зростання індексу споживчих цін на 13,06%.

Аналіз динаміки абсолютної суми доходів державного бюджету України, засвідчив їх зростання. Загальна сума доходів зведеного бюджету України за 2012 рік становила 445454,3 млн. грн., що на 46900,7 млн. грн., або на 11,8 % більше за 2011 рік. Загальна сума доходів зведеного бюджету України за I півріччя 2013 року становила 211082,1 млн. гривень, що на 2280,4 млн. гривень або на 1,09% більше за I півріччя 2012 року [2; 3; 4; 17].

При цьому структура доходів залишається незмінною. Найбільшу частку у загальному фонді державного бюджету займає податок на додану вартість. За I півріччя 2013 року розмір надходження до державного бюджету у вигляді податку на додану вартість становив 88538,2 млн. грн. або 62% сукупних доходів загального фонду. За 2012 рік розмір надходження до державного бюджету у вигляді податку на додану вартість становив 182946,2 млн. грн. або 63% сукупних доходів загального фонду [2; 3; 4; 17].

Друге місце у структурі доходів загального фонду державного бюджету займає податок на прибуток підприємств. За I півріччя 2013 року розмір надходження до державного бюджету у вигляді податку на прибуток підприємств становив 30365,5 млн. грн. або 21% всіх доходів загального фонду. За 2012 рік розмір надходження до державного бюджету у вигляді податку на прибуток підприємств становив 54017,2 млн. грн. або 19% всіх доходів загального фонду [2; 3; 4; 17].

Важливе місце у формуванні доходів державного бюджету відводиться акцизному

податку із вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції). За I півріччя 2013 року розмір надходження до державного бюджету у вигляді акцизного податку із вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) становив 12977,1 млн. грн. або 9% всіх доходів загального фонду. За 2012 рік розмір надходження до державного бюджету у вигляді акцизного податку із вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) становив 23329,4 млн. грн. або 8% всіх доходів загального фонду [2; 3; 4; 17].

Аналіз динаміки видатків державного бюджету також демонструє зростання абсолютних їх обсягів. Загальна сума касових видатків зведеного бюджету України за I півріччя 2013 року становила 239135,8 млн. гривень, що на 10,2 % більше за відповідний показник I півріччя 2012 року. Касові видатки Державного бюджету України за I півріччя 2013 року становили 185446,6 млн. грн., що на 10,3% більше за відповідний показник I півріччя 2012 року. Загальна сума касових видатків зведеного бюджету України за 2012 рік становила 492394,9 млн. грн., що на 18,1 відсотка, або на 75541,3 млн. грн. більше за відповідний показник 2011 року. Касові видатки Державного бюджету України за 2012 рік становили 395661,8 млн. грн., що на 18,7 відсотка або на 62202,4 млн. грн. більше за відповідний показник 2011 року [2; 3; 4; 17].

Що стосується структури видатків державного бюджету, то вона залишається відносно сталою. Аналізуючи структуру видатків державного бюджету України за I півріччя 2013 року, можна зазначити, що найбільшу частку становлять видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, а саме – 44276,7 млн. грн. (24% у загальній структурі видатків державного бюджету) [2; 3; 4; 17].

На другому місці – видатки у вигляді трансферту Пенсійному фонду, а саме – 41616,8 млн. грн. (22% у загальній структурі видатків державного бюджету). Дотації вирівнювання, дотації на додаткові субвенції займають приблизно однакову частку у структурі видатків, а саме – 15% і 14% відповідно [2; 3; 4; 17].

Наступну позицію (у відсотках як частина загального обсягу видатків державного бюджету України за I півріччя 2013 року) займають видатки на економічну діяльність (9,4%) та на громадський порядок, безпеку та судову владу (9,2%), на обслуговування державного боргу (7,9%) [2; 3; 4; 17].

Видатки на освіту становлять 8,4% загального обсягу видатків державного бюджету України за I півріччя 2013 року, на охорону здоров'я (2,3%), на охорону навколишнього природного середовища (1,19%), на духовний та фізичний розвиток (1,14%), на житлово-комунальне господарство (0,01%) [2; 3; 4; 17].

Результати аналізу структури видатків за попередній 2012 рік показали, що перше місце займають субвенції та додаткові дотації – 74179 млн. грн. або 19% всіх видатків державного бюджету за 2012 рік. На другому місці розміщені видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення – 59930,4 млн. грн. або 15% всіх видатків державного бюджету України. На третьому місці – видатки державного бюджету місцевим бюджетам на дотації вирівнювання – 51649,9 млн. грн. або 13% всіх видатків державного бюджету [13, 14, 15].

Інші видатки державного бюджету України за 2012 рік розміщені в такому порядку (в % до загального обсягу всіх видатків державного бюджету за 2012 рік): на економічну діяльність – 12%; на загальнодержавні функції – 11%; на громадський порядок, безпеку та судову владу – 9%; на освіту – 8%; трансферт Пенсійному фонду – 3,8%; на оборону – 3,6%; на охорону здоров'я – 2,9%; надано кредитів – 1,5%; на духовний та фізичний розвиток – 1,4%; на охорону навколишнього природного середовища – 1%; повернення кредитів – 0,6%; на житлово-комунальне господарство – 0,1% [13, 14, 15].

Із метою дослідження оптимальності структури державних доходів та видатків як важливої складової ефективності бюджетної політики доцільно звернутися до вивчення досвіду зарубіжних країн, де кращі приклади бюджетної практики та успішної реалізації бюджетної політики є прикладом для застосування та адаптації до вітчизняних умов. У цій статті проаналізовано сучасний стан і структуру доходів та видатків федерального бюджету Сполучених Штатів Америки.

Станом на 2012 рік доходи федерального бюджету становили 2,45 млрд. дол. США, або 15,8 % ВВП. Видатки федерального бюджету становили 3,54 млрд. дол. США, або 22,8 % ВВП [18]. Тобто частка перерозподілу ВВП через зведений бюджет є нижчою, ніж у державному бюджеті України.

Провідне місце у структурі доходів федерального бюджету США займає податок на

доходи фізичних осіб, а саме – 1,132 млрд. дол. США (46% у загальній структурі доходів). Друге місце становлять нарахування на соціальне страхування – 0,846 млрд. дол. США (35% у загальній структурі доходів).

Далі джерела формування доходів федерального бюджету США виглядають таким чином (у % до загального обсягу доходів федерального бюджету США за 2012 рік): акцизний податок – 32%; податок на прибуток підприємств – 9,9%; податок на нерухоме майно та дарування – 5,7%; мито – 1,2% [18].

Отже, можна зробити висновок, що за джерелами формування доходів централізовані бюджети США і України відрізняються принципово – в основі формування федерального бюджету США є прибуткове оподаткування громадян та соціальні внески, в той час як на Україні основними джерелами є оподаткування прибутку підприємств та непрямі податки (ПДВ, акцизи).

Стосовно видатків федерального бюджету США, то більше 57% всіх видатків відводиться на так звані «обов'язкові програми» та соціальне страхування, а саме – 2,032 млрд. дол. США станом на кінець 2012 року. 15% видатків припадає на оборону (0,53 млрд. дол. США), 6,2% видатків припадає на виплату відсотків (0,22 млрд. дол. США). Інші видатки виглядають так (у % до загального обсягу видатків федерального бюджету США станом на кінець 2012 року): охорона здоров'я – 2,2%; освіта – 1,9%; справи ветеранів – 1,7%; внутрішні і міжнародні програми – 1,2%; житлово-комунальне господарство – 1,0%; правосуддя – 0,8%; енергетика, сільське господарство – 0,7%; космос, транспорт – 0,5%; праця, скарбниця – 0,4%; захист навколишнього середовища – 0,3%; комерція, наука – 0,2% [18].

Можна зазначити, що в структурі видатків централізованих бюджетів і Сполучених Штатів Америки, і нашої країни фінансування «соціальних видатків» є пріоритетним – провідне місце належить саме видаткам на соціальний захист і соціальне забезпечення.

Висновки. Ефективна бюджетна політика є необхідною умовою соціально-економічного розвитку та покращення суспільного добробуту в країні. Вона повинна розроблятися із метою оптимального збалансування бюджетних параметрів із урахуванням бюджетних пріоритетів, розвитку бюджетної сфери та необхідності виконання державою головних функцій.

Підсумовуючи варто зауважити, що бюджетна політика України на сучасному етапі має багато проблем, які потребують негайного вирішення. Регламентовані завдання, які ставить перед собою уряд часто не виконуються, висока частка перерозподілу ВВП через державний бюджет, розмір бюджетного дефіциту невпинно зростає і перевищує граничний розмір.

Головними завданнями сучасної вітчизняної бюджетної політики є такі: 1) збалансований розподіл фінансових ресурсів відповідно до повноважень між виконавчою владою та органами місцевого самоврядування; 2) забезпечення місцевих бюджетів дохідними джерелами для виконання власних і делегованих державою повноважень; 3) формування умов для збільшення зацікавленості органів місцевого самоврядування в мобілізації доходів; 4) використання у процесі управління фінансовими ресурсами ефективних механізмів взаємодії між державним і місцевими бюджетами у забезпеченні повного виконання фінансових зобов'язань держави щодо надання суспільних послуг на встановленому мінімально гарантованому рівні [22, с.14].

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456–VI (Редакція станом на 05.01.2013) // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2013. – (Бібліотека офіційних видань). – 178 с.
2. Закон України «[Про Державний бюджет України на 2011 рік](#)» від 23.12.2010 №2857–VI.
3. Закон України «[Про Державний бюджет України на 2012 рік](#)» від 22.12.2011 №4282–VI.
4. Закон України «[Про Державний бюджет України на 2013 рік](#)» від 06.12.2012 № 5515–VI.
5. Постанова Верховної Ради України «Про звіт про виконання Закону України "Про Державний бюджет України на 2010 рік"» від 15.03.2011 № 3128–VI.
6. Постанова Верховної Ради України «Про звіт про виконання Закону України "Про Державний бюджет України на 2011 рік"» від 18.05.2012 № 4792–VI.
7. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями бюджетної політики на 2013 рік» від 22.05.2012 № 4824–VI.
8. Державний та гарантований державою борг України станом на 31.12.2012 [Електронний

- ресурс]. – Режим доступу :<http://www.minfin.gov.ua>.
9. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2009 рік у розрізі економічної класифікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/244339/file/Zvit.pdf>.
 10. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за січень–грудень 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247810&cat_id=77440.
 11. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за січень–грудень 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=281257&cat_id=77440.
 12. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за січень–грудень 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=324687&cat_id=77440.
 13. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за січень–грудень 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=364385&cat_id=77440.
 14. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за I півріччя 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=324687&cat_id=77440.
 15. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за I півріччя 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=324687&cat_id=77440.
 16. Інформація щодо фактичного стану кредитів, що залучені під державні гарантії у 2011 році (станом на 20.05.2011р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
 17. Основні макроекономічні показники України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/344083/file/Presentation-Ukrainian.ppt>.
 18. Summary Tables of Federal Budget of USA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/budget/fy2014/assets/tables.pdf>
 19. Чала Н. Д. Бюджетна система: навч. посіб. / Н. Д. Чала, Л.В. Лазоренко. – К.: Знання, 2010. – 223 с.
 20. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 871 с.
 21. Дем'янишин В. Теоретичні засади бюджетної політики // Світ фінансів. – 2007. – Вип. 1(10). – С. 19–34.
 22. Засади формування бюджетної політики держави: Монографія / М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, І. О. Плужніков, Л. М. Бабич, А. М. Соколовська, Ю. В. Чередниченко. / За наук. редакцією д. е. н., проф. М. М. Єрмошенка. – К.: НАУ, 2003. – 284 с.
 23. Соловійова Ю. М. Теоритичні засади бюджетної політики // Економічний часопис – XXI – 2012 рік .Серія: Економіка – Київ, 2012 – Вип.10 – С.10–15.
 24. Сорокина Т. В. Муниципальная бюджетная политика в условиях реформирования бюджетного процесса//Известия Иркутской государственной экономической академии.– 2011. – Вып.3. – С. 26–30.

References

1. The Budget Code of Ukraine of 08.07.2010 № 2456 –VI (Revision as of 05/01/2013) / / Verkhovna Rada of Ukraine . – Off. view. – K. Parla . publishing house, 2013 . – (Library Official Publications). – 178 p.
2. The Law of Ukraine "On State Budget of Ukraine for 2011 " dated 23.12.2010 № 2857 –VI.
3. The Law of Ukraine "On State Budget of Ukraine for 2012 " dated 22.12.2011 № 4282 –VI.
4. The Law of Ukraine "On State Budget of Ukraine for 2013 " dated 06.12.2012 № 5515 –VI.
5. Verkhovna Rada of Ukraine "On the report of the Law of Ukraine " On State Budget of Ukraine for 2010 " " from 15.03.2011 № 3128 –VI.
6. Verkhovna Rada of Ukraine "On the report of the Law of Ukraine " On State Budget of Ukraine for 2011 " " from 18.05.2012 № 4792 –VI.
7. Verkhovna Rada of Ukraine "On the main areas of fiscal policy for 2013 " dated 22.05.2012 №

- 4824 –VI.
8. Public and publicly guaranteed debt of Ukraine as of 31.12.2012 [electronic resource]. – Mode of access : <http://www.minfin.gov.ua>.
 9. Report on the State Budget of Ukraine for 2009 in terms of economic classification [electronic resource]. – Mode of access : <http://www.minfin.gov.ua/file/link/244339/file/Zvit.pdf>.
 10. Informatsiya on the status and implementation of the Consolidated State Budget of Ukraine for January–December 2009 [electronic resource]. – Access : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247810&cat_id=77440.
 11. Information on the status and performance of the consolidated state budget of Ukraine for January–December 2010 [electronic resource]. – Mode of access : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=281257&cat_id=77440.
 12. Information on the status and performance of the consolidated state budget of Ukraine for January–December 2011 [electronic resource]. – Mode of access : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=324687&cat_id=77440.
 13. Information on the status and performance of the consolidated state budget of Ukraine for January–December 2012 [electronic resource]. – Mode of access : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=364385&cat_id=77440.
 14. Informatsiya on the status and implementation of the Consolidated State Budget of Ukraine in the first half of 2012 [electronic resource]. – Mode of access : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=324687&cat_id=77440.
 15. Informatsiya on the status and implementation of the Consolidated State Budget of Ukraine in the first half of 2013 [electronic resource]. – Mode of access : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=324687&cat_id=77440.
 16. Information on the actual status of loans involved with government guarantees in 2011 (as of 20.05.2011r .) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.minfin.gov.ua>.
 17. The main macroeconomic indicators of Ukraine [electronic resource]. – Mode of access : <http://www.minfin.gov.ua/file/link/344083/file/Presentation-Ukrainian.ppt>.
 18. Summary Tables of Federal Budget of USA [electronic resource]. – Access : <http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/budget/fy2014/assets/tables.pdf>.
 19. Chala N. D. The budget system : studies. handbook . / N. D. Chala, L. Lazorenko . – К. : Knowledge, 2010. – 223 p.
 20. Byudzhethna System: textbooks . / For science. yet. V. N. Fedosov, S. George. – К. : Center . literature Ternopil: Econ . view, 2012. – 871 p.
 21. Dem ' yanyshyn B. Theoretical principles of fiscal policy // World of Finance. – 2007. – Issue . 1 (10). – S. 19–34 .
 22. Zasady shaping fiscal policy : Monograph / M. M. Yermoshenko, S. A. Erohin, I. A. Pluzhnikov, L. Babich, A. Sokolowski, V. Cherednychenko . / For science. Edited by Doctor of Economic Sciences ., prof. M. Yermoshenko . – К.: NAU, 2003. – 284 p.
 23. Solovyova Y. M. Of theoretical foundations of fiscal policy // Economic Journal – XXI – 2012 . Series: Economy – Kyiv, 2012 – Issue 10 – p.10–15.
 24. Sorokina T. Municipal Fiscal Policy in the budget process reform // Proceedings of the Irkutsk State Economic akademy.–2011.–Issue.3.– p. 26–30.

Бутурлакiна Тетяна Олександрiвна
к.е.н., доцент кафедри фiнансiв i банкiвської справи
Марина Сидоран студентка Факультету економіки
Інституту економіки та міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Стаття надійшла до редакції 10.10.2013